

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
AVRUPA BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI

REPUBLIC OF TURKEY
MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS
DIRECTORATE FOR EU AFFAIRS

TÜRKİYE VE AB ARASINDA ŞEHİR EŞLEŞTİRME PROJESİ VE YEREL YÖNETİMLER İÇİN YENİ FIRSATLAR

AB ARAŞTIRMALARI

Yıldırım GÜNDÜÇ
AB İşleri Uzmanı
Proje Uygulama Daire Başkanlığı

AVRUPA BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI VE YEREL YÖNETİMLERE YÖNELİK DESTEKLER

2010 yılından itibaren farklı hedef gruplara yönelik (belediyeler, il özel idareleri, valilikler vb.) geliştirilen destek mekanizmalarıyla yerel düzeyde yürütülen AB çalışmaları hız kazanmıştır. Söz konusu destek mekanizmalarının kurumsallaşması 2010 yılında Avrupa Birliği Başkanlığı ve İçişleri Bakanlığı arasında imzalanan **Valiliklerin AB Sürecinde Etkinliğinin Artırılması Projesi** vasıtasıyla olmuştur.

2012 yılında Avrupa Birliği'ne katılım sürecinde gerçekleştirilen reformların tam olarak hayata geçirilmesi, takibinin sağlanması ve halk nezdinde AB'ye üyelik sürecimizin daha sağlıklı anlaşılabilmesi için valiliklerin AB ile ilgili konularda kapasitelerinin artırılması amacıyla "**Valiliklerde AB İşleri için Kapasite Oluşturulması Projesi**" (**VABpro**) geliştirilmiştir. Avrupa Birliği (AB) tarafından finanse edilen proje ile İl AB Daimi Temas Noktaları ve İl Avrupa Birliğine Uyum Danışma ve Yönlendirme Kurullarının (AB UDYK) etkinliklerinin ve valilik AB birimlerinin teknik ve idari kapasitelerinin artırılması hedeflenmiştir.

Toplam bütçesi 1.950.000 avro olan söz konusu proje yirmi pilot ilde uygulanmıştır. 12 Aralık 2012 tarihinde uygulamaya başlanan proje 24 ay sürmüştür.

Projede yer alan pilot valiliklerin uluslararası işbirliklerini geliştirmelerine yönelik en önemli faaliyet "**Şehir Eşleştirme Programı**"dır. Bu program vasıtasıyla pilot valilikler ile AB'deki muadilleri ile bir araya getirilmiş ve valiliklere AB'deki yerel yönetimler ile ortaklık kurmalarına yönelik destek sağlanmıştır. Program İçişleri Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği ile Vilayetler Birliği tarafından da desteklenmiştir. **Şehir Eşleştirme Programı** kapsamında Mayıs-Ekim 2014 dönemi içerisinde eşleşen pilot valilik ve AB yerel yönetimleri karşılıklı çalışma ziyaretlerinde bulunmuş ve AB müktesebatının yerelde etkin uygulamalarına yönelik somut işbirliği ve projeler geliştirmişlerdir.

VABPRO'DAN TÜRKİYE VE AB ARASINDA ŞEHİR EŞLEŞTİRME PROJESİNE

VABpro çerçevesinde başarıyla uygulanan Şehir Eşleştirme Programı AB Başkanlığı ile projenin uygulama dönemi içerisinde yakın işbirliği içerisinde çalışan paydaş kurum ve kuruluşları 2014 yılında yeni bir Şehir Eşleştirme Programı hazırlamaya yönetilmiştir.

Proje teklifi AB nezdinde de başarılı bulunmuş ve 2014 yılı IPA programlamasına dâhil edilmiştir. Kasım 2017 tarihinde İstanbul'da **Uluslararası Şehir Eşleştirme Konferansı** düzenlenmiştir. İstanbul'da gerçekleşen Konferansa 52'si Türkiye'den ve 28'i AB üyesi ülkelerden olmak üzere toplamda 80 yerel yönetimin temsilcisi katılmıştır. Konferans kapsamında Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Birliği'nin öncelik alanları arasında olan ve AB Müktesebatıyla da doğrudan ilişkili konular çerçevesinde 140 görüşme gerçekleştirilmiştir.

İstanbul'da düzenlenen Uluslararası Şehir Eşleştirme Konferansından kısa bir süre **“Türkiye ve Avrupa Birliği Arasında Şehir Eşleştirme Projesi”** kapsamında Türkiye'den ve AB üyesi ülkelerden yerel yönetimlerin işbirliğinde geliştirecek küçük ölçekli projelere destek sağlamak amacıyla bir teklif çağrısının duyurusu yapılmıştır. Son başvuru tarihi 23 Mart 2018 olan teklif çağrısına ilişkin değerlendirme süreci Aralık 2018'de tamamlanmıştır. Değerlendirme neticesinde, Türkiye ve AB yerel yönetimleri arasında kardeş şehir ilişkilerini güçlendirmeyi ve yerel yönetimlerin AB bütünleşme sürecindeki rollerini artırmayı amaçlayan projelere öncelik verilmiştir. Değerlendirme sonucunda belirlenen 23 yerel yönetime 60.000 ile 130.000 avro arasında hibe desteği sağlanmıştır.

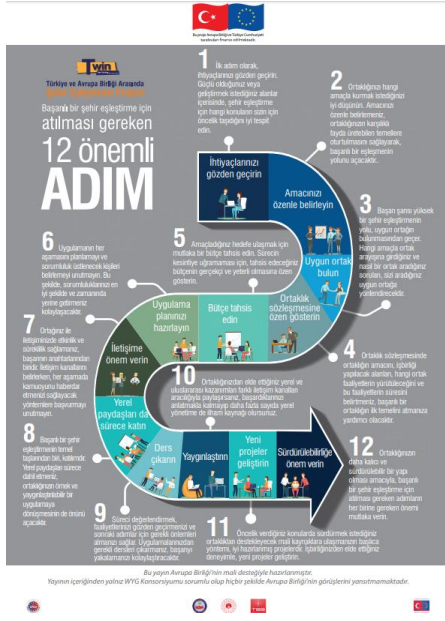

ŞİMDİ ŞEHİR EŞLEŞTİRME ZAMANI !

Avrupa Birliği Başkanlığı tarafından uygulanan **“Türkiye ve Avrupa Birliği Arasında Şehir Eşleştirme” (TWIN)** Projesinin amacı, Türkiye'nin AB'ye katılım sürecinde yerel düzeyde idari kapasitenin güçlendirilmesi suretiyle Türkiye'deki ve AB'ye üye ülkelerdeki yerel yönetimler arasında bilgi ve deneyim paylaşımını sağlayacak kalıcı köprüler kurmaktır. Proje Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü, Türkiye Belediyeler Birliği ve Vilayetler Birliği işbirliğinde uygulanmıştır.

TWIN Projesi, Katılım Öncesi Yardım Aracının (IPA II) 2014 yılı programı kapsamında desteklenmiştir. Toplam bütçesi 4,5 milyon avro olan projenin “teknik destek” ve “hibe”den oluşan iki bileşeni bulunmaktadır. Toplam bütçenin 2,6 milyon avrosu TWIN Hibe Programı kapsamındaki 23 hibe projesinin desteklenmesi için kullanılmış olup geri kalan 1,9 milyon avro da teknik destek bileşeni için tahsis edilmiştir. 2018 yılında başlayan projenin uygulama süreci 2020 yılı Aralık ayında sona ermiştir.

ŞEHİR EŞLEŞTİRME PROJESİ NEDEN ÖNEMLİ?

Proje, bir yandan Türkiye'deki yerel yönetimlerin AB'ye katılım sürecindeki rolünün güçlendirilmesi ve AB müktesebatının yerel düzeyde en iyi şekilde uygulanmasını teşvik edilmesine odaklanırken, öte yandan da Türkiye ve Avrupa Birliği'ndeki yerel yönetimler arasındaki tematik işbirliğine dayalı projeleri desteklemek amacıyla şehir eşleştirme alanında hibeler sağlanması açısından bir öncü bir konumda bulunmaktadır.

Proje ayrıca yerel yönetimlerin kalkınma ajansları, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, odalar vb. diğer yerel paydaşları şehir eşleştirme sürecine dâhil etmelerine imkân tanınması bakımından da çok büyük önem arz etmektedir.

ŞEHİR EŞLEŞTİRME İLE GELEN BAŞARILAR VE YENİLİKLER...

Üç yıla yaklaşan bir uygulama dönemi neticesinde elde edilen başarılar ve yerel yönetimler alanında proje ile ülkemize kazandırılan yenilikler aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir:

Türkiye'deki ve Avrupa Birliği'ndeki yerel yönetimler arasındaki iletişimi ve işbirliğini hızlandırmak ve kolaylaştırmak amacıyla bir İnternet Tabanlı Şehir Eşleştirme Aracı hazırlanmıştır. Şehir Eşleştirme Aracı Türkiye Belediyeler Birliği ve Vilayetler Birliği işbirliğinde hazırlanmış ve Türkiye Belediyeler Birliği'nin destekleri ile halen aktif olarak kullanılabilir. www.yereldiplomasi.gov.tr/kardes-arayanlar

Şehir eşleştirme ve AB müktesebatı alanlarında sekiz kapasite geliştirme eğitimi düzenlenmiştir. Söz konusu eğitimler AB'yi, AB'nin politika yapım süreçlerini ve politikaların yerelde uygulamalara dönüşümünü azami ölçüde yansıtacak biçimde tasarlanmıştır. **Şehir eşleştirme eğitimleri** ise AB üyesi ülkelerdeki yerel yönetimler ile eşleştirme çalışmalarına başladığında işbirliği konularının hızlı ve etkili bir şekilde belirlenebilmesi ve sonuç odaklı bir işleyişi benimsenmesinin kolaylaştırılmasına yönelik kurgulanmıştır. Her iki eğitim modülünün de içeriklerine www.yereldeab.org.tr/sehireslestirme bölümünden ulaşılması mümkündür.

Ayrıca Ankara ve Çanakkale’de iki çalıştay düzenlenmiştir. Çalıştaylar sırasında gerçekleşen verimli tartışmalar ve bu tartışmalardan elde edilen katkılar ve görüşler bir rapor haline getirilmiştir. Rapor, uygulayıcı kurum ve kuruluşlardan beklentiler, mevcut kardeş şehir ilişkilerinin güçlendirilmesi ve sürdürülebilirlik başlıklarında yerel yönetimlerin beklentilerinin yansıtılması bakımından faydalı bilgiler içermektedir.

AB Başkanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, Vilayetler Birliği, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü ile yerel yönetimlerin temsilcilerinin katılımıyla dört çalışma ziyareti düzenlenmiştir. Birinci çalışma ziyareti Nisan 2019’da

Belçika ve Hollanda’ya, ikincisi Eylül 2019’da Polonya’ya, üçüncüsü Şubat 2020’de Hırvatistan’a ve dördüncü ve son çalışma ziyareti de yine Şubat 2020’de Çekya’ya yapılmıştır. Bilgi ve tecrübe alışverişi yapılmasının yanı sıra, bu çalışma ziyaretleri kapsamında CEMR, AER, Avrupa Bölgeler Komitesi, Belediye Başkanları Sözleşmesi, CIVITAS ve POLIS Ağları gibi Avrupa’daki başlıca yerel yönetim ağları ve kuruluşlarıyla bağlantılar kurulmuş ve muadil yerel yönetim birlikleri ile ilişkiler güçlendirilmiştir. Söz konusu çalışma ziyaretlerine katılan yerel yönetimlerimizin yukarıda ifade edilen ağlara üye olunması sürecine de destek olunmuştur.

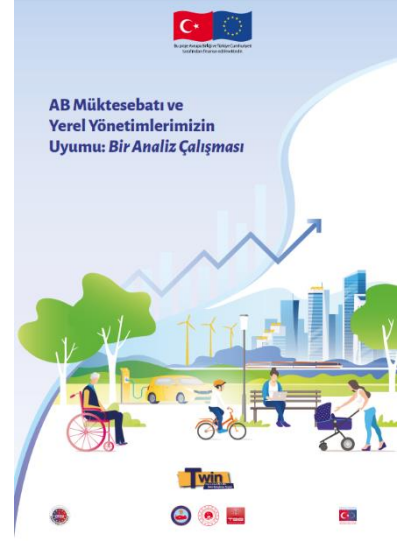

7-10 Ekim 2019’da Brüksel’de Avrupa Bölgeler Komitesi ve Avrupa Komisyonu işbirliğinde düzenlenen “**17. Avrupa Bölgeler ve Şehirler Haftası**”na katılım sağlanmıştır. 70’den fazla ülkeden 9.000’i aşkın katılımcıyı buluşturan etkinliğin önemli bir parçası olan sergi alanı içerisinde projeye tahsis edilen standta, projeyi tanıtan çeşitli faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, açılış bölümünde bir ulusal kanal vasıtasıyla

canlı olarak yayımlanan röportajlar gerçekleştirilmiş, etkinlik boyunca standta gelen ziyaretçilere projeyi tanıtan sunumlar ve film gösterimi yapılmış, şehirler arası işbirliği ve eşleştirme konularında önde gelen kurumların ve yerel yönetim ağlarının temsilcileri ile temaslar kurulmuştur.

Şehir Eşleştirme alanındaki iyi ve yenilikçi uygulamaları görmek için **Avrupa Kamu Yönetimi Enstitüsü (EIPA)** Barcelona ile işbirliği yapılarak şehir eşleştirme alanında iki haftalık özel bir staj programı düzenlenmiştir. Program kapsamında katılımcılara şehirler arasında işbirliğinin çeşitli yönleri ve ilgili AB kurumları ve ağları konusunda hem teorik hem de uygulamalı bilgiler aktarılmıştır. Söz konusu staj programının en önemli özelliği ise EIPA ile işbirliği yapılması suretiyle tekrarlanabilir mahiyette olmasıdır. Bu alanda çalışma yapmak ve personelinin kapasitesinin artırmak isteyen yerel yönetimlerimiz için önemli bir imkân olarak varlığını sürdürmektedir.

AB Müktesebatı ve Yerel Yönetimlerimizin Uyumu Bir Analiz Çalışması, yerel yönetimlerimiz tarafından en çok ilgi gösterilen ve merak edilen 3 fasıla (“Çevre”, “Enerji” ve “Ulaştırma”) odaklanacak şekilde yapılmıştır. Analiz kapsamında, ulusal mevzuat ve politikalar AB müktesebatı ile karşılaştırılmış, bunların yerel düzeyde daha etkin bir şekilde anlaşılmasına, uygulanmasına, izlenmesine ve değerlendirilmesine ve ayrıca, AB müktesebatına uyum sağlanmasına yönelik sürecin taşıdığı önemin daha iyi anlaşılmasına yönelik birtakım öneriler sunulmuştur. Analiz kapsamında 4 pilot belediye ile (Gaziantep, Antalya, Mersin ve Çankaya) işbirliği yapılmış olup elde edilen bulgular rapora eklenmiştir.

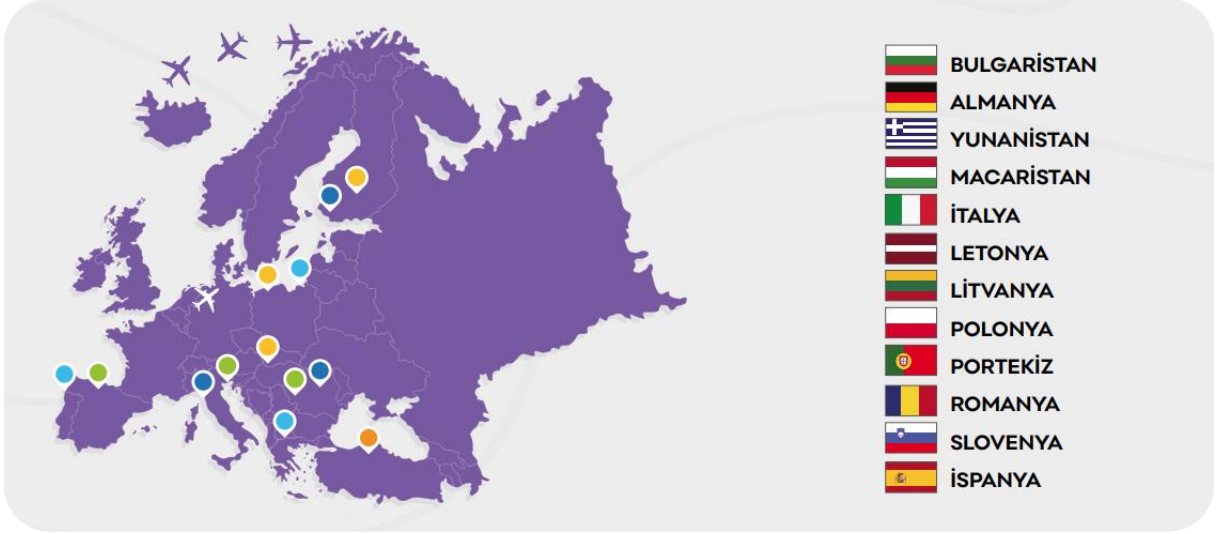
Bir diğer taraftan ise Türkiye ve AB üyesi ülkelerdeki şehir eşleştirme çalışmalarının yasal, kurumsal ve mali çerçevesi incelenmiştir. Bu incelemenin ardından, şehir eşleştirme alanında rol ve sorumlulukları bulunan kurum ve kuruluşlar ile bu alanda çalışma yapacak yerel yönetimler için **Türkiye'de Etkin Bir Şehir Eşleştirme Yöntemi İçin Yol Haritası** hazırlanmıştır. Avrupa Konseyi tarafından benimsenmiş “Yerel Düzeyde İyi Yönetişimin 12 İlkesi” yol haritası hazırlanması sürecinde rehber ilkeler olarak dikkate alınmıştır.

Türkiye Belediyeler Birliği ve Vilayet Birliği için şehir eşleştirme alanında iki farklı bilgilendirici yayın hazırlanmıştır. Bu yayınlar belediyeler ve il özel idareleri bakımından rehber niteliğinde olup şehir eşleştirme alanında yapılacak çalışmalara yönelik kurumsal ve idari çerçeveye ilişkin bilgi vermektedir.

Yerel yönetimlerimizin kendilerini yakından ilgilendiren AB ile ilgili gelişmeleri anlık olarak takip edebildikleri ve AB Başkanlığı tarafından yönetilen www.yereldeab.org.tr internet portalı yeniden yapılandırılmıştır. Şehir Eşleştirme alanında yapılan tüm çalışmaları kamuoyu ile paylaşmak için söz konusu portala özel bir bölüm daha eklenmiştir. www.yereldeab.org.tr/sehireslestirme

12-13 Kasım 2020 tarihinde Uluslararası Şehir Eşleştirme (Kapanış) Konferansı ülkemizden ve Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR), Avrupa Enerji Kentleri (Energy Cities), Avrupa Bölgeler Meclisi (AER), Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi (COECongress), Uluslararası Sürdürülebilir Kentler Birliği (ICLEI), Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı (UCLG) gibi AB'den pek çok önemli kurum, kuruluş ve temsilcinin katılımı ile çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir.

ŞEHİR EŞLEŞTİRME HİBE PROGRAMI İLE YEREL YÖNETİMLERE 2.6 MİLYON AVRO DESTEK

Hibe programı çerçevesinde Türkiye'nin **19 farklı şehriden 23 yerel yönetim kuruluşumuz** ile sözleşme imzalanmıştır. Ülkemizin çeşitli bölgelerinden büyükşehir belediyeleri, il belediyeleri, ilçe belediyeleri, valilikler ve kaymakamlıkların "faydalanıcısı" olduğu hibe projeleri **Almanya, Bulgaristan, İspanya, İtalya, Letonya, Litvanya, Macaristan, Polonya, Romanya, Portekiz, Slovenya, Yunanistan** ve ülkemizden eş-faydalanıcı kurum ve kuruluş ile işbirliği içerisinde uygulanmıştır.

Hibe projelerinin başarısında, faydalanıcıları tarafından etkileyici bir şekilde sergilenen sahiplenmenin ve hedeflere ulaşma konusundaki kararlılığın önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Hibe faydalanıcılarının önemli bir bölümü, yerel paydaşlar olarak ticaret-sanayi odalarını, kalkınma ajanslarını, üniversiteleri ve sivil toplum kuruluşlarını sürece dahil etmekle kalmayarak, bunların AB ülkelerindeki muadilleri ile yakın ilişkiler geliştirmelerini ve bazı örneklerde olduğu gibi, aralarında işbirliği protokolleri imzalamalarını sağlamıştır.

YEREL YÖNETİMLER İÇİN YENİ BİR FIRSAT: TÜRKİYE VE AB ARASINDA ŞEHİR EŞLEŞTİRME II-YEŞİL GELECEK

Şehir eşleştirme projesi üç yıla yaklaşan uygulama süreci içerisinde özellikle yerel yönetimlerimiz arasında konu ile ilgili farkındalığı önemli ölçüde artırmıştır. Uygulama sürecindeki başarı AB tarafından da dikkatle takip edilmiştir. Proje ile elde edilen somut kazanımlar ikinci fazı için yapılan çalışmaları hızlandırmış ve IPA-II'nin 2020 yılı programlanmasına "**Yeşil Gelecek**" başlığı ile dahil olunmasına imkan tanımıştır.

“Şehir Eşleştirme-II Yeşil Gelecek Projesi”nin hedefi Türkiye’den ve AB üyesi ülkelerden yerel yönetimlerin “İklim Değişikliği ve Çevre” konularında işbirliği içerisinde çalışmalarını sağlamak olacaktır. Projenin bütçesi **4 milyon avro** olarak belirlenmiş olup birinci fazdakine benzer bir yapıda uygulanacaktır. Proje ile 1.5 milyona avro bütçeli teknik destek bileşeni aracılığıyla düzenlenecek çeşitli kapasite geliştirme faaliyetleri ile yerel yönetimlerimize şehir eşleştirme alanında gerçekleştirecekleri faaliyetler ile ilgili destek olunacak, kısa bir süre içerisinde duyurusu yapılacak **2.5 milyon avro bütçeli hibe bileşeni ile ise 100 bin avroya kadar mali destek** sağlanacaktır.

Şehir Eşleştirme Yeşil Gelecek-II Projesinin lider faydalanıcı kuruluşu olarak Türkiye Belediyeler Birliği belirlenmiş olup AB Başkanlığı, Vilayetler Birliği ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü projenin uygulama sürecine destek olacaklardır. Duyuru ve ayrıntılı bilgi için ilgili kurumların resmi internet sayfalarının düzenli aralıklarla takip edilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA:

- AB Müktesebatı ve Yerel Yönetimlerimizin Uyumuna Bir Analiz Çalışması, 2020
- AB Türkiye Delegasyonu İnternet Sitesi, www.avrupa.info.tr
- Avrupa Birliği Başkanlığı Resmi İnternet Sitesi, www.ab.gov.tr
- Avrupa Komisyonu Komşuluk Politikası ve Genişleme Müzakereleri Genel Müdürlüğü İnternet Sitesi, <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/>
- Şehir Eşleştirme Projesi İnternet Sitesi, www.yereldeab.org.tr/sehireslestirme
- Şehir Eşleştirme-II: Yeşil Gelecek Aksiyon Belgesi, 2020
- Türkiye ve AB Arasında Şehir Eşleştirme Hibe Programı Broşürü, 2020
- Türkiye ve AB Arasında Şehir Eşleştirme Projesi Aksiyon Belgesi, 2014
- Türkiye ve AB Arasında Şehir Eşleştirme Projesi Teknik Destek Raporları, 2021
- Türkiye'de Etkin Bir Şehir Eşleştirme Yöntemi İçin Yol Haritası, 2020
- YereldeAB İnternet Sitesi, www.yereldeab.org.tr